

Museums-Tidende

INFORMASJONSAVIS FOR STAVANGER MUSEUM NR.2, JUNI 1997 7.ÅRGANG

ET VANSKELIG HALVÅR, MEN EN GOD SOMMER...

Økonomiske problemer som følge av fjorårets lønnsoppgjør tvang Stavanger Museum til å iverksette sparetiltak fra årets begynnelse. Tiltakene har rammet både museets vedlikehold, skoletjeneste og publikumstilbudet generelt. Spesielt stor oppmerksomhet vakte det at museet så seg nødt til å stenge Ledaal og redusere åpningstidene ved Breidablikk.

Det er lett å tro at slike tiltak er en krisemaksimering for å presse fram økte tilskudd. Men slik er det ikke i dette tilfellet. Sparetiltakene er derimot et uttrykk for at museets økonomi fra før var så presset at det skulle svært lite til før det oppsto problemer.

Fra enkelte hold har museet høstet kritikk for sin handlemåte. Dette forundrer oss. For det er vel neppe noen ansvarlig byråkrat eller politiker som virkelig mener at offentlige og halvoffentlige institusjoner skal bruke midler som ikke er bevilget. Kjører man etter en slik linje og pådrar institusjonen store driftsunderskudd, da er det virkelig grunnlag for kritikk. Og den ville nok heller ikke uteblitt...

Stavanger Museum har tradisjon for å føre en ansvarlig økonomiforvaltning, og dette er en tradisjonen vi akter å føre videre. Dette gir politikerne trygghet for at de midler som bevilges, brukes på en forsvarlig måte. Det gir dem også trygghet for at museet ikke varsler problemer i utide.

11. mars bevilget fylkestinget kr. 335.000 i økt tilskudd til Stavanger Museum. 29. mai fulgte Stavanger formannskap opp vedtaket ved å bevilge sin del av tilskuddet. Museets situasjonsbeskrivelse ble dermed tatt til følge og sparetiltakene avviklet. Museets mange gode medarbeidere og venner kan gå sommeren i møte i trygg forvisning om at museet er på beina igjen.

For alle som har vært vitne til denne vanskelige situasjonen, bør dette være et varsko om hvor sårbar økonomien til vår institusjon i virkeligheten er. Takk til de byråkrater og politikere som innså dette og som tok konsekvensen av den situasjonen som var oppstått - og en god sommer til dere alle!

Ove Magnus Bore

Ny brosjyre på fire språk

I samarbeid med Oslo-firmaet Info Guide a.s har Stavanger Museum fått laget en flott 16-siders brosjyre som forteller om alle museets anlegg.

Brosjyren er tiltent turister som kommer til Stavanger.

Info Guide har solgt annonser for å finansiere et opplag på 10.000 brosjyrer, så publikasjonen er nesten kostnadsfri for Stavanger Museum. I disse dager blir den distribuert til alle hoteller i distriktet. Brosjyren vil også bli å finne på busser, ferjer,

hurtigbåter, terminaler og turistkontor.

Teksten er gjengitt både på norsk, engelsk, tysk og fransk, og brosjyren er rikt illustrert med bilder fra alle anleggene.

Roy Urvik

"CUTTY SARK" - HVA ER DET??

Verdens største seilskipsregatta skal snart anløpe Stavanger. Den er oppkalt etter "Cutty Sark" - ikke "Cutty Shark" som mange synes å tro. Stavanger Aftenblad gjorde nylig et poeng ut av at regattaen ikke har noe med hai å gjøre, men unnløt å fortelle hvor navnet egentlig kommer fra.

"Cutty Sark" er den eneste

overlevende av de velkjente britiske "te-klipperne", en fullrigger med et smekker skrog som seilte te fra Kina og ull fra Australia til England. Hun ble bygd i 1869 og står nå som museumsskip i dokk like ved National Maritime Museum i Greenwich ved London. Navnet er hentet fra Robert Burns dikt "Tam O' Shanter" som forteller om en skotsk bonde som ble

forfulgt av den unge heksen Nannie. Hun hadde ikke mer på seg enn sin "cutty sark" - korte serk. Nannie i den korte serken er gallionsfigur på skipet.

Ikke rart at også et skotsk whisky-firma falt for dette velklingende navnet. Cutty Sark Tall Ships' Race anløper Stavanger i dagene 2.-6. august

Harald Hamre

Ny utstilling på Sjøfartsmuseet:

STAVANGER TALL SHIPS

Skipsportretter fra museets samlinger

De gamle skutemaleriene har fått en kraftig renessanse. Nå er det ikke lenger bare sjøfolk og rederier som pryder veggene sine med illustrasjoner av staselige seilskip. De finnes over alt, på restauranter og kafeer, i butikker, på kontorer og hjemme hos folk som aldri har hatt tilknytning til livet på sjøen.

Stavanger Sjøfartsmuseum har en stor samling skipsportretter

fra seilskutenes storhetstid. I forbindelse med Cutty Sark Tall Ships' Race viser vi en maleriutstilling som presenterer noen av Stavangers største og flotteste "tall ships" - de stolte skutene.

Utstillingen vil være åpen for publikum fra og med søndag 15. juni 1997. Fram til 15. august er museet åpent hver dag kl. 11-16. Under Cutty Sark Tall Ships' Race i

begynnelsen av august, urvider vi åpningstiden til kl. 18.00.

Til denne utstillingen er det laget en 50 siders katalog som presenterer skutemaleriet som genre og gjengir 25 skipsportretter i påkostet fargetrykk. Takket være ekstern støtte til produksjonen, selges katalogen for kun kr. 50,-.

Harald Hamre

FILMPREMIERE

Hermetikkmuseets film "To conquer the world" er nå ferdig, og hadde premiere på hermetikkmuseet 17. juni. De færreste museer har en markedsføringshistorie så spennende og komplett som sardinindustrien. På Hermetikkmuseet har vi blant annet Norges eldste reklamefilm. - Christian Bjellands, "Sardine fishing" fra 1909, og videre har vi materiale som dekker historien fram til i dag. Disse filmene har det fram til nå har vært forholdsvis lite publisitet rundt. De er heller ikke blitt satt inn

i en markedsføringshistorisk sammenheng. Når denne jobben først skulle gjøres var det naturlig å bruke filmenes eget medie til å presentere materiale. For ca. to år siden ble ideen unnnfanget av Vigdis Nielsen og John Gunnar Johnsen, og etterhvert overtok Hermetikkmuseet arbeidet som produsent.

Prosessen fram til et ferdig produkt er forholdsvis lang og kronglete. Likevel har dette vært et svært spennende prosjekt, og når vi ser oss tilbake, og samtidig beskuer

det ferdige produktet, har vi all grunn til å være fornøyde med resultatet.

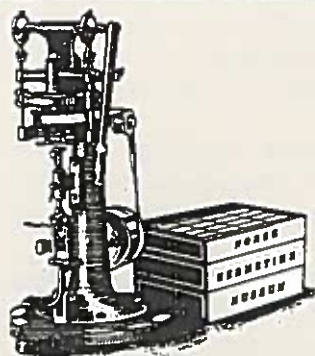
Filmen er finansiert av Stavanger Kommune Rogaland Fylkeskommune Fiskeridirektoratet Eksportutvalget for fisk Norsk Museumsutvikling Norway Foods Ltd. A/S Esso Norge A/S Skanem A/S Chr. Bjelland & Co. A/S

Bjørn Arild Hansen Ersland

FALSEMONUMENT AVDUKET

Søndag 1.juni hadde Norsk Hermetikkmuseum avdukingsseremoni på sitt nye monument, en original Reinerts falsemaskin. Avdukingen ble foretatt av Hermetikkmuseets far, Richard Johnsen som også holdt en liten avdukingstale. Deretter orienterte formannen i Hermetikkmuseets Råd, Jørg Hviding om monumentet. Seremonien ble avsluttet med en takktale til Richard Johnsen og Jørg Hviding for deres store innsats til beste for Norsk Hermetikkmuseum.

JØRG HVIDINGS ORIENTERING OM FALSEMASKINEN

Falsemaskinen betød i sin tid like mye for sardinindustrien som oppfinnelsen av maskinvevstolen betød for tekstilindustrien i England på begynnelsen av 1800-tallet.

I sardinindustriens første 25 år var nemlig sardinproduksjonen helt og holdent basert på håndarbeide. Ja til og med boksene måtte møysommelig loddessammen. Spesielt var det vanskelig å lodde lokket på da dette selvsagt ikke kunne gjøres før fiskene var lagt oppi boksen. En flink lodder kunne klare 600 boks på en god arbeidsdag. En vanlig hermetikkfabrikk måtte derfor ha 20-25 loddere i arbeid for å klare produksjonen.

Det sier seg selv at dette møysommelige loddearbeidet var en alvorlig flaskehals i produksjonen og begrenset de muligheter som de norske sardinene hadde på markedet ute i verden. Mange "Petter Smarter" la derfor hodene i "bløt" for å finne opp en maskin som kunne erstatte lodderne. En av disse var stefar til Lars H. Lende. En

annen var en mekaniker ved navn Søren Opsal. Ja, det utviklet seg til et rent kappløp om hvem som klarte å lage den beste maskinen. Kappløpet ble vunnet av en tekniker på Rosenberg Mek. Verksted som het Henrik Jørgen Reinert. Han laget denne falsemaskinen som gjorde det mulig for en mann å false lokket fast på ca. 10 000 sardinboks på en arbeidsdag. Det var hele 20 ganger fortere enn hva en lodder klarte. Og dermed var flaskehalsen i produksjonen borte og sardineventyret var igang. På 10 år økte antall sardinfabrikker i Stavanger med godt og vel 500%.

Denne eksplosjonsaktige utviklingen hadde ikke vært mulig uten REINERTSMASKINEN. Den gikk sin seiersgang over hele verden og var i produksjon og salg ved Trio Maskinindustri i bortimot 60 år.

Stavanger Museums Venner

...har hatt årsmøte og gjenvalgt Egil Henriksen som leder. Styret består ellers av Brit Ravndal, nestleder, Rune Helgø, kasserer, Geir Hetland, sekretær, Anne Lise Sømme Kielland, Lars Vaage og Ove Magnus Bore.

På årsmøtet ble Richard Johnsen utnevnt til foreningens første æresmedlem for sin mangeårige innsats til gagn for Stavanger Museum.

Nytt undervisningshefte:

"Marton. En Stavanger-gutt fra seilskutetiden".

Forfatter: Kjell A. Jensen

Tegning: Eli Fj. J. Tonheim

Utgiver: Stavanger Museum

År: Våren 1997 (Bygger på hefte fra 1974)

Antall sider: 82

Barn er en viktig målgruppe for Stavanger Museum. Det er derfor med glede vi kan tilby et undervisningshefte som er skreddersydd for museumsbesøk. Tidligere rektor ved Gausel skole, Kjell A. Jensen, har skrevet heftet i samarbeid med Stavanger Museum.

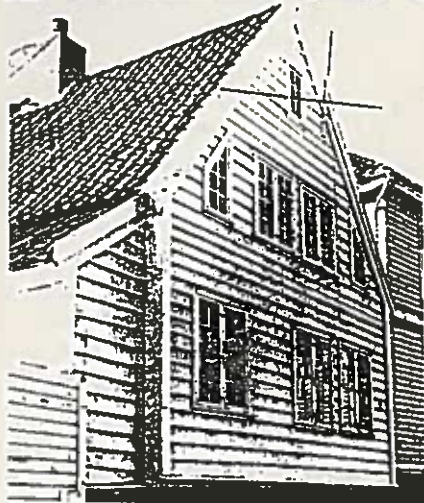
Hefet er spesielt tilpasset utstillingene i Sjøfartsmuseet, men inneholder bakgrunnsstoff for besøk til mange av byens museer. På en levende måte forteller "Marton" hvordan det var å være barn i seilskutebyen Stavanger. Hefet har mange tegninger, ordforklaringer, oppgaver og flere skuespill som egner seg godt til å framføre i forbindelse med skolebesøk i museet.

Hefet blir godt mottatt av skolene, som til nå har sikret seg mer enn 1000 hefter. Vi tror også mange voksne vil ha glede av å lese heftet sammen med barn og barnebarn.

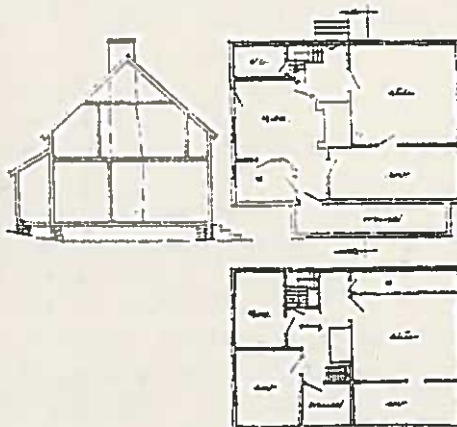
Hefet kan kjøpes i Stavanger Museums administrasjon, eller i Stavanger Sjøfartsmuseum i Nedre Strandgate. Pris: kr. 20,-.

Anne Berit Sæl

MUSEET OVERTAR ØVRE STRANDGATE 90

29. mai vedtok Stavanger formannskap å overdra vederlagsfritt det gamle huset i Øvre Strandgate 90 til Stavanger Museum. Tomtegrunnen skal framdeles eies av kommunen, men bygges av museet i 99 år. Det er en forutsetning at huset brukes til museumsformål i tilknytning

til Hermetikkmuseet, og at Stavanger Museum står for restaureringen. Arbeidet med huset startet 5. juni med en dugnad i bakgården hvor det ble ryddet og planert. Samme dag ble det installert alarm. Det er nå etablert en arbeidsgruppe som skal stå for restaurering av huset. I

denne gruppen sitter byantikvaren, avdelingsleder ved Hermetikkmuseet, museets verksmester og undertegnede. Arkitekt Ole Trodahl fra fylkeskommunen er observator i gruppen. Arbeidet vil starte utvendig med restaurering av vestfasade. Samtidig starter planlegging av de innvendige restaureringsarbeidene.

Øvre Strandgate 90 er bygd i 1836 og er et av de mest autentiske hus i Gamle Stavanger. Huset vil bli knyttet til Hermetikkmuseet og innredet som arbeiderbolig fra 1920-tallet.

Foran oss står nå et meget omfattende arbeid. Men det er samtidig en stor faglig utfordring som museets medarbeidere ser frem til med stor glede og entusiasme.

Ove Magnus Bore

PERSONALNYTT

Kari Hvidling, sekretær i biblioteket, gikk av med pensjon 31.mai 1997. Hun har vært ansatt ved Stavanger Museum i 22 år. Avdelingsleder ved Hermetikkmuseet Bjørn Arild Hansen Ersland, som for tiden har permisjon fra sin avdelingslederstilling, har sagt opp. Arvid Sandal vikarierer som avdelingsleder frem til 01.03.1998. I hans permisjonstid vil Heidi Løge Birkeland vikariere som museumspedagog. Anne Berit Sæl er innvilget ett års permisjon fra sin stilling som museumspedagog. I hennes permisjon vil Anne Tove Austbø vikariere fra 01.08.97 til 31.07.98.

Randi Skotheim kommer tilbake som konservator ved Sjøfartsmuseet 01.07.97 etter ett års permisjon. Roar Svendsen forlater oss etter 3½ år som vikar for konservator ved Sjøfartsmuseet.

ÅPNINGSTIDER VED STAVANGER MUSEUM

1. Stavanger Museum
/Muségaten 16	3. Norsk Hermetikkmuseum
2. Stavanger Sjøfartsmuseum	4. Ledaal
	5. Breidablikk

Åpningstider for 1-2-3-4-5

15/6-15/8 : 1-2-3-4-5 åpent daglig 11-16

1/6-14/6 og 16/8-31/8 : 1-2-3 åpent man-tors 11-15, søn 11-16

Resten av året : 1-2-3-4-5 åpent hver søndag 11-16

Fem museer - en billett - en dag!

C-post

Ansvarlig red.:
Ove Magnus Bore

Redaksjon:
Roy Urvik
Arvid Sandal

Layout:
Roy Urvik
Arvid Sandal

Avsender: Stavanger Museum
Muségaten 16
N-4005 Stavanger